

PEDAGOGIK OCH ALLMAKT HOS FADERN

Faderns pedagogik

Gud är fader, för i begynnelsen gav han inte människan en nyckfull befallning bara för att se efter om vi skulle lyda eller ej. Den regelmässiga lydnaden intresserar inte Gud, precis som vanliga föräldrar heller inte ålägger sina barn nyckfulla regler. De talar om för barnen vad om är gott för dem – detta är den lydnad som faderskapet kräver. Gud säger till Adam: Den dag du äter av trädet som ger kunskap om gott och ont” – det vill säga: om du tar din frihet till gemenskap, i vilken du fortfarande är så liten och i vilken du har så mycket att lära dig om kärleken innan du kan träda in i den oändliga kärlekens odödlighet, och förvandlar den till självtillräcklig egenvilja i tron att du skall klara dig själv och lägga beslag på hela världen för din egen skull – då ”skall du dö.” Inte att jag skall låta dig dö som straff; men du kommer att förskingra ditt arv, du kommer att kalla på tomheten, och istället för att växa och ta av frukten från livets träd, odödligheten, kommer du att lära känna den bittra smaken av trötthet, lidande och dödens förintelse. Det är inte något straff som Gud i förhand har iordningställt. Hans rättvisa får sitt spelrum i vår frihet. Det är människan som drar in döden, det är människan som är sin egen bödel, det är människan som dömer sig själv till all denna leda och detta lidande; hon liksom begår självmord genom sitt oförstånd. Allt detta onda är inte förbannelser som faller ned från himlen som uttryck för vreden hos en härskare vars order inte har åttlytts. Gud ville verkligen ge hela arvet åt människan, men för att människans frihet skulle kunna förenas med arvet i sin helhet måste människan, som Irenaeus säger, få vänja sig långsamt vid den odödliga kärlek som är Gud.

Vi vet ingenting alls om vad Adams frihet skulle ha lett till, men vi får ändå en glimt av det genom jungfru Maria. I henne finner vi en frihet som inte är vänd mot kunskapen om ont och gott och ändå genomgår den död från sig själv som krävs för att växa i kärleken, och som stöter på samma hinder som i en trosvandring. Detta visar att friheten inte behöver pendla mellan gott och ont för att vara ett fantastiskt äventyr. Även utan att blanda in synden är det något på en gång upplyftande och mycket skrämmande att gå från att vara skapad varelse till gemenskap med Fadern och upptäcka sitt arv. Eftersom Faderns plan innefattade den adoption i nåd som öppnar mot friheten, och vägledandet av denna frihet skulle dess förverkligande ha varit ett ”drama” i ordets stränga bemärkelse, det vill säga ett

frihetens äventyr, men inte nödvändigtvis en tragedi. Det är vi som har förvandlat frihetens drama till syndens tragedi.

Fadern är alltså på ett vis bunden till sin plan, ty han kan inte göra sig av med sitt barns frihet, inte ens den dåliga friheten, utan att på samma gång omöjliggöra deltagandet i hela arvet. I fortsättningen måste Gud leda oss genom vår fördärvade frihet och dess pendlande mellan gott och ont, genom kött och blod, genom lidande och förbund, svek och förlåtelse. Detta till den dag då Jesus Kristus tar på sig och följer den fallna friheten ända in i döden där den hamnat. Då kan han på nytt blåsa Anden i människan. Ty det är Anden som ger levande gemenskap med Fadern, denna växandets lag som Gud har lagt i Adams frihet för att leda honom till odödligheten. Det är bara det att vad som var enkelt i begynnelsen, när Gud andades in liv i den förste Adams näsborrar, det kan nu bara göras ur själva djupet av det fördärv som friheten lett till. Det är genom Kristi sista utandning, denne andre Adam som lydde ända till döden, som Gud ger sin kärleks Ande i människans hjärta.

Vad den kristne skall vittna om i världen är att Guds allmakt helt och hållet ligger i hans faderskap. Detta skänker oss sonskapets Ande som befriar oss från det fria pendlandet mellan ont och gott och på ett vis försätter oss i glömska av det onda. Om det onda har fötts i ens sinne kan man välja det goda nittionio gånger, men den hundra gången kommer man att välja det onda. Om tanken på det onda har uppstått i en människa betyder det att den andliga gemenskapen med Gud saknas. Tomrummet efter gemenskapen fylls av lögn, ty synden är ingenting annat än en lögn om vad som är gott för oss och vad vår verkliga lycka är. Men om vi upptäcker att sann frihet är frihet i kärlekens gemenskap blir vi i stånd till att i Kyrkan återskapa människosläktets enhet och vara en samlingspunkt för den splittrade värld som är Adams ättlingars.

Det är då som den kristne kan säga: jag vet vad det sista ordet om Guds allmakt är. Det är hans faderskap, det är min Faders kärleksfulla ansikte. Faderns hjärta är denna kärlek som inte vill göra någonting utan människan och som vill skänka människan det fulla arvet av evig lycka hos honom. Om vi bara kan visa människorna genom våra liv hur stort arvet är som Fadern har utlovat oss så kommer de att förstå att Guds synbara tystnad, hans synbara maktlöshet i världen och våra liv tvärtom är en lidelse, en allsmäktig kärlekslidelse som är starkare än all den kraft Gud använde vid skapelsen. Gud vill återskapa världen, han vill

göra en värld där det inte längre finns något lidande eller någon död, men han vill återskapa den utifrån vår frihet, utifrån kärlekens oförstörbara diamant, den som är Faderns hjärta.

Gud närvarande i vår frihet

Gud är allsmäktig Fader därför att han inte förutser det oförutsebara – och det oförutsebara är hans barns frihet. Gud är inte Fader på samma vis som vissa föräldrar som säger om barnet redan när det ligger i vaggan, ”han skall bli ingenjör”, och bestämmer i förväg den bana hans frihet skall löpa. Allt Gud vill för oss är kärleksskatten han har i hjärtat. Han vill att vi skall finna vår glädje i det goda, men det goda är liksom ett rent ljus som när det faller genom den mänskliga frihetens prisma kan ta alla regnbågens färger. Det godas möjligheter är oändliga, många fler och rikare än det ondas. Vår frihets möjligheter i det goda är verkligen någonting enastående. Gud har visserligen använt en oerhörd fantasi i sin skapelse, men han vill att hans goda kärleksplan tar form genom vår föreställningsförmåga, genom vår frihet. Han vill att vi skall spela på den som på ett instrument. Han vill inte skriva ett partitur eller ett scenario i förväg och sedan be oss att utföra det. För Gud finns det inget scenario skrivet i förväg därför att det gudomliga faderskapet är unikt i förhållande till vårt mänskliga i det att det enbart finns i sina barns frihets nu.

Hur ofta lever inte föräldrarna sitt faderskap i framtiden eller i det förflutna, slitna mellan planer och besvikelser beträffande barnet, med önskningar som ofta inte är annat än projicering av vad de själva är eller kompensation för vad de skulle ha velat vara? När de senare upplever hur barnen avlägsnar sig förblir de vända mot det förflutna, fångna i nostalgi över den tid då barnen var små och bodde hos dem. Det är svårt att leva faderskapet i nuet. Gud lever emellertid sitt faderskap enbart i nuet. Hans faderskap, hans allsmäktiga faderskaps mysterium är mycket svårare att förstå än den kraft som han använde i skapelsen – och Gud ensam vet vilken vishet och kraft han har lagt i skapelsen! Men att få en fri varelse att öppna sig för det goda är mycket svårare och kräver en vishet som är mera ”mångfärgad” och oförutsebar. Det är inte längre ett skapelsemysterium, det är ett födelsemysterium. Nya testamentet talar gärna om ”födelse” när vi träder in i Guds barns nåd. Att skapa är att tillverka, forma, det kan göras utan att man själv är särskilt mycket inblandad. Men att ge liv, föda, i synnerhet när det rör sig om frihet, är ett allmaktens verk som är oändligt mycket större än att skapa galaxer och forma materians

innersta struktur. Det är mycket mera oförutsebart och Paulus talar om det i Efesierbrevet som Guds vishet i ”hela dess mångfald” (Ef 3:10). Det behövs en mångfaldig vishet för att möta den mångfärgade mänskliga friheten, eller snarare mänskliga friheterna. Det är virrvarret av alla våra friheter som Gud kommer till mötes i nuet, och han kan låta detta födas till något gott genom nåden. Den vederkvicker inifrån men visar inte vägen annat än genom att väcka en känsla för det goda till liv. Det är så som ”Fadern verkar ständigt” (Joh 5:17), som Jesus säger. Han verkar i oss i nuet genom att ge oss nåden som en smak för och en glädje i det goda. Gud vill av all kraft att vi skall få det yttersta goda som han själv är. Det är hans nådegåva, en present i dubbel bemärkelse eftersom det är i presens, i det aktuella, och samtidigt en gåva. Det är genom att komma människans frihet till mötes och göra den vaken för det goda även i det oförutsebara som Gud låter den födas och när den med sin nåd.

Det mest utmärkande för den allsmäktige Fadern är att han ser oss enbart i nuet, att våra handlingar blir honom bekanta enbart i själva det ögonblick vi utför dem. Gud har inga andra planer för oss än den eviga kärleksgemenskapen mellan honom och oss i hans rike. Han har ingen a priori fastställd uppfattning om vilken väg vi måste nå honom på. Vår frihets historia, känd i den gudomliga evigheten genom sina verk, är någonting som Gud tar emot som vårt svar på hans kärlek – i glädje om det leder till bestående gemenskap eller som ett fruktansvärt hugg i hjärtat om det leder till motsatsen. Vi tänker oss gärna den gudomliga allmakten som en kontroll som fjärrstyr oss genom en i förväg fastställd organisationsplan, men den är snarare Herrens försyn som steg för steg beledsagar vår frihet i dess handlings nu. Gud låter oss ha vår framtid helt och hållet för oss själva. Han känner oss bara i nuet. Det förflutna ser han bara i oss. Inte i minnet, ty eftersom Gud inte har något förflutet har han inget minne, utan så som det har präglat oss – ofta som ett sår som han måste hela. Han känner till vår framtid bara i det verklighetens ögonblick då det blir vår frihets nu. Idag tar han emot oss sådana vi är i hans nåds nu. Och i morgon? I morgon kommer ju i själva verket att existera för oss som ett nytt idag! Det är detta idag som finns för Gud i hans evighets nu. Gud gör inte upp några planer, hans allmakt är helt annorlunda än vår makt, som brukar all sin kraft för att behärska tiden som undflyr den. Guds allmakt är hans evighets oskuld som inte möter vår frihet annat än i nuet – en

oskuld som är stark som klippan därför att den inte försvagas av att projiceras på framtiden eller på minnen av det förflutna, Därmed kan den också låta var och en av våra fria handlingar vara öppen för det godas jungfruliga nyhet.

Jean-Miguel Garrigues